

Mottagare:

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L1@regeringskansliet.se.

Diarienummer: Ju2025/01509

Remissyttrande: SOU 2025:80 – Koordinatbestämda fastighetsgränser

Mellanskog är en skogsägarförening med 29 100 medlemmar. Vår vision är starkare skogsägare och rikare skogar. Mellanskog verkar för god lönsamhet i det privata skogsbruket och för att säkerställa skogsägarnas brukande- och äganderätt. Vårt yttrande utgår från familjeskogsbrukets perspektiv.

Övergripande synpunkter

Vi välkomnar utredningens omfattande genomgång och bedömer att den tydligt belyser både behovet av en reform och de praktiska förutsättningarna för ett fungerande system med koordinatbestämda fastighetsgränser.

Mellanskog tillstyrker huvudinriktningen i utredningen. Ett mer enhetligt, digitalt och rättssäkert gränssystem är en nödvändig förutsättning för effektiv fastighetsbildning, samhällsbyggnad samt ett modernt och hållbart skogsbruk. Utredningen visar att dagens registerkarta, med varierande kvalitet och begränsad lägesosäkerhetsinformation, skapar betydande hinder för digitalisering och utveckling.

Digitalt oklara gränser bromsar idag innovation inom skogsbruket, ökar riskerna vid myndighetskontakter och leder till ineffektivitet i planering och utförande. Ett systemskifte är därför motiverat.

Vi ser samtidigt att reformen kommer att påverka landets cirka 300 000 privata skogsägare direkt. Reformen kommer dessutom inte att ha tydligt positiva effekter för den enskilda, de främsta nyttorna uppstår när tillämpningen blivit stor. Genomförandet måste därför präglas av tydlighet, enkelhet och rimliga kostnader. Det är avgörande att reformen utformas så att trösklarna inte blir onödigt höga för den enskilda markägaren.

Behov av incitament och ett attraktivt genomförande för markägare

För att reformen med koordinatbestämda fastighetsgränser ska få ett brett genomslag krävs att den upplevs som tydligt relevant och attraktiv för enskilda markägare. I utredningen saknas i stor utsträckning direkta incitament för markägare att på eget initiativ koordinatbestämma befintliga gränser, särskilt i skogsmark där den omedelbara nyttan ofta är begränsad för den enskilda fastigheten medan samhällsnyttan uppstår först när tillämpningen blivit omfattande.

Genomförandet av reformen kommer i praktiken att vara starkt beroende av hur lättillgängligt, kostnadseffektivt och förutsägbart systemet utformas. Mellanskog vill särskilt peka på följande förutsättningar för ett framgångsrikt genomförande:

- **Tillgång till utförare**
Det måste finnas ett tillräckligt antal aktörer som kan utföra mätning, gränsvisning och relaterade tjänster över hela landet. Om marknaden inte fungerar i glesbygd och skogsdominerade områden riskerar reformen att få ett ojämnt genomslag och leda till stora regionala skillnader i kostnad och tillgänglighet.
- **Öppna och välfungerande API:er**
Digitaliseringen förutsätter att fastighetsgränsdata kan användas sömlöst i skogsbrukets planerings- och produktionssystem. Standardiserade och väl dokumenterade API:er är avgörande för att möjliggöra integration mellan Lantmäteriets system, privata aktörer och skogsägarnas egna digitala verktyg.

- **Tydliga och användarvänliga verktyg**
Digitala tjänster för ansökan, överenskommelser och uppföljning måste vara intuitiva och anpassade även för markägare utan specialiserad lantmäterikompetens. En hög grad av självbetjäning är nödvändig för att hålla kostnaderna nere och sänka trösklarna för deltagande.
- **Smidig och i möjligaste mån automatiserad handläggning**
Förfaranden för särskild koordinatbestämning och godkännande av överenskommelser bör utformas med tydligt fokus på effektivitet. Långa handläggningstider och manuella moment riskerar annars att bli ett betydande hinder för frivilligt deltagande.
- **Tydliga krav på oberoende och kompetens**
För att upprätthålla förtroendet för systemet är det viktigt att krav på kompetens, kvalitet och oberoende hos utförare är tydliga och konsekventa. Samtidigt bör kraven vara proportionerliga så att de inte i onödan begränsar utbudet av aktörer.

Mellanskog bedömer att incitament, enkelhet och tillgänglighet är avgörande för reformens faktiska genomslag i skogsbruket. Utan ett attraktivt erbjudande till markägare riskerar reformen att få ett begränsat och fragmenterat införande, vilket i sin tur fördröjer de nyttor som utredningen tydligt identifierar.

Betydelsen av överenskommelser om koordinatbestämning

Mellanskog vill särskilt lyfta förslaget om *överenskommelse om koordinatbestämning*. Det är en av utredningens mest praktiskt avgörande delar. Förslaget skapar:

- ett frivilligt och flexibelt verktyg för grannar som är överens,
- möjlighet att kostnadseffektivt klarlägga stora mängder befintliga gränser i skogsmark,
- hög rättssäkerhet utan krav på fullständig fältutredning,
- förutsättning för snabbt genomslag av reformen.

I stora delar av Mellanskogs verksamhetsområde finns ett mycket stort antal befintliga fastighetsgränser där koordinater saknas eller har låg tillförlitlighet. Ett system som bygger på frivilliga överenskommelser, förenklad prövning och digital inlämning är en central förutsättning för att reformen ska bli verklighet utanför tätortsnära områden.

Det är viktigt att den förenklade prövningen också blir **praktiskt förenklad**, och inte utvecklas till en förrättning i miniatyr.

Behov av strategi, genomförandeplan och informationsinsatser

Utredningen visar att Sverige kommer att ha två parallella system för fastighetsgränser under lång tid:

1. koordinatbestämda gränser utan fysisk markering, och
2. fysiska gränsmärken med osäkra koordinater.

Det ställer stora krav på tydlighet och ordning.

Mellanskog anser att det krävs en **nationell strategi** för genomförandet i skogsmark. En sådan bör syfta till att:

- säkerställa att övergången sker i rimlig tid,
- möjliggöra hög och jämn kvalitet i mätningar,
- skapa förutsägbarhet i processerna,
- säkerställa att skogsägare har tillgång till utbildning, information och rådgivning,
- ta höjd för att frivilligheten måste vara verklig och inte bara formell.

Vi stöder därför förslag om en förstudie och att staten avsätter medel för nödvändiga insatser. Övergången är av bred samhällsnytta – för klimat-, miljö-, skogs- och landsbygdspolitiken – och bör därför inte finansieras enbart av enskilda markägare.

Nya krav på noggrannhet och dess tillämpning i skogsmark

Utredningens förslag om en huvudregel på 0,025 m standardosäkerhet och ett generösare krav på upp till 0,20 m i skogs- och jordbruksmark är väl avvägda. De högsta kraven är rimliga i tätortsnära miljöer och vid bebyggelse, medan mildare krav är lämpliga för stora delar av skogslandskapet där sådan precision inte tillför proportionerlig nytta.

Mellanskog vill betona:

- att alltför högt ställda krav på mätprecision i skogsmark riskerar att skapa onödiga kostnader,
- att föreskriftsrätt om striktare krav måste utövas med återhållsamhet och efter dialog med berörda sektorer,
- att praktisk tillämpning måste vara konsekvent och tydlig.

Utgångspunkten bör vara att reglerna stödjer ett brett markägarengagemang – inte hämmar det.

Samfälligheter och behovet av tydliga rutiner

I stora delar av landet finns omfattande oklarheter kopplade till samfälligheter, både avseende gränser och delägarkrets. Reformen kommer att synliggöra dessa problem, vilket i grunden är positivt, men riskerar att försvåra andra gränsfrågors hantering.

Mellanskog anser därför att:

- oreda i samfälligheter inte får hindra markägare från att koordinatbestämma sina övriga gränser,
- statliga aktörer bör bidra med vägledning och stöd i särskilt komplexa fall,
- parallell hantering måste möjliggöras så att inte enstaka oklarheter blockerar hela förrättningar.

Visualisering och markering i fält

Även om koordinater är den rättsliga grunden för framtida gränser behöver skogsägare kunna hitta och förstå sina gränser i fält. För ett fungerande skogsbruk är detta avgörande.

Mellanskog välkomnar därför:

- möjligheten för både privata aktörer och Lantmäteriet att tillfälligt visa gränser,
- att varaktig markering fortsatt kan ske när markägaren begär det,
- att utformningen av markering och gränsvisning ska hålla hög kompetens- och kvalitetsnivå.

I och med att befolkningstäthet och markvärden varierar stort inom landet finns en risk att det inte kommer finnas lika brett utbud av aktörer över hela landet, vilket kan styra mot att kostnaderna varierar över landet. Det är viktigt att kostnaderna är rimliga och att tjänsterna blir tillgängliga även i glesbefolkade områden.

Digitalisering, AI och geodata – nyttor för skogsbruket

Ett modernt skogsbruk bygger på digitala data för planering, uppföljning och utförande. Koordinatbestämda gränser skapar:

- bättre integration mellan fastighetsgränser och skogliga grunddata,
- bättre beslutsunderlag vid naturhänsyn, avverkning och skogsproduktion,
- ökad tydlighet vid myndighetskontakter,
- förutsättningar för helt nya digitala tjänster och AI-baserade stödsystem.

Reformen är därför en central del i utvecklingen av ett konkurrenskraftigt och hållbart skogsbruk.

Kostnader och ansvarsfördelning

Principen att den som har direkt nytta av koordinatbestämningen ska bära kostnaden behöver kompletteras med en rättvis fördelning. Allt för höga kostnader kommer med stor sannolikhet medföra att väldigt få

markägare gör en koordinatbestämning. Den främsta nyttan för samhället uppstår samtidigt när en stor andel av fastigheterna har digitalt fastställda gränser.

Mellanskog vill därför framhålla att:

- kostnadsbördan för enskilda markägare inte får bli för tung,
- statlig medfinansiering är motiverad när reformen även uppfyller övergripande samhällsmål,
- förenklade processer och effektiv handläggning är centralt för att hålla nere kostnaderna.

Det är viktigt att systemet främjar frivillighet och engagemang, och inte motverkar det genom höga initiala kostnader.

Avslutande synpunkter

Mellanskogs bedömning är att SOU 2025:80 innehåller väl avvägda förslag som skapar en stabil grund för ett moderniserat och rättssäkert gränssystem.

Genom att:

- införa ett flexibelt system för överenskommelser,
- upprätthålla rimliga krav på mätprecision,
- säkerställa tydliga processer och god information till markägare,
- ta fram en nationell strategi för genomförandet,
- och skapa rimliga villkor för kostnadsfördelning,

kan övergången till koordinatbestämda fastighetsgränser ske på ett sätt som stärker både skogsbruket och samhällsbyggandet.

Reformen är angelägen och välkommen, men dess framgång förutsätter att familjeskogsbrukets villkor, kunskapsbehov och praktiska verklighet är fullt ut beaktade.

2026-01-20

Örjan Grönlund

Hållbarhetssamordnare, Mellanskog